

מהיכן יוצאים-בין בית אל לבאר שבע

פעמיים בחייו נאלץ יעקב אבינו לצאת מארץ ישראל. בשתי הפעמים הולך יעקב אל עבר עתיד לא ברור ועקב כך הוא מלא חששות. בשתי הפעמים מתגלה אליו הקב"ה ומרגיע אותו שהוא יעמוד לצידו לאורך כל הדרך ואף ידאג להחזירו לארץ ישראל. ביציאה לחרן: "והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך, והשיבותיך אל האדמה הזאת" (בראשית כח, טו), וביציאה למצרים: "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה" (בראשית מה, ד). בשתי הפעמים ישנה הבטחה מיוחדת על עתידו של עם ישראל. בפרשתנו: "והיה זרעך כעפר הארץ", ואילו בפרשת ויגש: "כי לגוי גדול אשימך שם". פרט מעניין נוסף הוא מקום בארץ ישראל שקשור לשתי היציאות - **המקום הוא באר שבע**. בפרשתנו: "ויצא יעקב מבאר שבע", ואילו בפרשת ויגש: "ויקם יעקב מבאר שבע". אולם בנקודה זו טמון ההבדל הגדול שבין שני הסיפורים ועל כך ננסה לעמוד. בעוד שבפרשת ויגש ההתגלות נעשית בבאר שבע, בפרשת ויצא ממתין הקב"ה לחניית בניינים של יעקב בלזו, שעתידיה להפוך לבית אל, ורק שם מתבצעת ההתגלות. השאלה הנשאלת היא מדוע אין הקב"ה מתגלה אל יעקב בבאר שבע ושם נותן לו את ברכת הדרך?

כדי לענות על כך צריך להבין מהו תפקידה של באר שבע בתקופת האבות. באר שבע משחקת תפקיד מרכזי גם בזמנו של אברהם וגם בזמנו של יצחק. במקום זה נערכים העימותים של אברהם ויצחק עם הפלישתים על אודות בארות המים. בחייהם של אברהם ויצחק ישנה מתיחות ביניהם לבין שכניהם הפלישתים אך בסופו של דבר מצליחים אבותינו להביא את הפלישתים ליד הכרה בזכותם על הארץ והם כורתים ברית עם אבותינו. אצל אברהם-ויכרתו ברית בבאר שבע, ואצל יצחק- "ראו ראינו כי היה ה' עמך... ונכרתה ברית עמך". בשני המקרים כורתים אבותינו את הברית מעמדה של כח ובעקבות הצלחתם למצוא בארות של מים מדובר כאן בשני רגעים משמעותיים בהיאחזות אבותינו בארץ ישראל. זהו רגע שבו מכירים תושבי הארץ בכוחו של עם ישראל, ורגע שאבותינו מצליחים לקצור הצלחה בחייהם בארץ (מציאת בארות מים). ניתן אם כן לומר שיש כאן ציון דרך מרכזי בהשלמת הליכתו של אברהם לארץ ישראל. הם נאחזים בארץ בהצלחה, מצליחים להגיע להבנות עם ה"מקומיים", ומכאן סלולה הדרך לחייו של עם ישראל בארץ ישראל. על רקע זה יוצא יעקב לגלות, ולכאורה אלו הם תנאי פתיחה טובים מאד, מכיון שהוא יוצא ממקום שיש לו אליו קשר מובהק, ולכן ייקל עליו לחזור אל ארץ מולדתו. אולם כאן מלמד אותנו הקב"ה שאין די בכך. **בשביל להיאחז בארץ אין די בהתיישבות מוצלחת ואף לא ביחסים סבירים עם השכנים. הדבר שחסר הוא בית לקב"ה**. אם ארץ ישראל הינה רק התיישבות מוצלחת ויחסים בינלאומיים טובים, אין היא יכולה לשמש מוקד משיכה ומקור לערגה ליהודים לשוב אליה לשם כך מתגלה הקב"ה אל יעקב בבית אל ומביא אותו לידי הנחת אבן הפינה לביתו של ה' – "והאבן הזאת אשר שמת מצבה יהיה בית אלוקים". בפעם הראשונה שיוצא יעקב מארץ ישראל מבהיר לו הקב"ה את ייחודה של ארץ ישראל. הצלחת היאחזותו של עם ישראל בארצו תלויה בשאלה האם ישכיל להתעלות מעבר לדברים הרגילים שכל אומה מתאפיינת בהם- הצלחה כלכלית ויחסי חוץ טובים. **עם ישראל לא יכול להסתפק בחפירת בארות לעומק, אלא הוא חייב להציב סולם לשמים**. ההתגלות בבית אל מעמידה את הצלחות אברהם ויצחק בבאר שבע באור הנכון ההישג שלהם אמנם מרשים, אך הוא רק תנאי מקדים להימצאותו של הקב"ה בקרבנו. כאשר מסתכלים על המציאות בדורנו, הדור השלישי לבניינה של מדינת ישראל, מרגישים אנו היטב את החיסרון שיש בהתמקדות רק בהצלחה כלכלית או מדינית וברור לנו שיש צורך לעבוד על התשתית הרוחנית שמחברת ארץ ושמים

שבת שלום הרב יוני,

מנהל בית הספר